

Examensarbete

Våren 2010

Psykologi III

Snälla kriminella och liberala Pingstväänner; En studie i personlighet och dogmatism

Författare

Sophia Lindblom

Handledare

Ulf Holmberg

Handledare

Jessica Ebberline

Snälla kriminella och liberala Pingstväänner?

En studie i personlighet och dogmatism

Författare: Sophia Lindblom

Handledare: Ulf Holmberg

Handledare: Jessica Ebberline

Vissa människor har mer bestämda åsikter eller radikala övertygelser än andra. Den här studien belyser om fenomenet skiljer sig mellan olika grupper och om det har att göra med personlighet. Totalt 90 personer ur grupperna kristna, kriminella och en kontrollgrupp undersöktes avseende dogmatism och Big Five teorins personlighetsfaktorer. En one-way ANOVA visade att gruppen kriminella var signifikant mer dogmatiska än kontrollgruppen och tenderade att vara mer dogmatiska än kristna personer. En regressionsanalys visade att Big Five teorins personlighetsfaktorer predicerar dogmatism och att känslomässig instabilitet (N) är den enda signifikanta prediktorn med störst vikt. Utbildningsnivå kombinerat med känslomässig instabilitet (N) visades öka prediktionen av dogmatism och utbildningsnivå hade den största prediktionsbetydelsen. En one-way ANOVA relaterade låg utbildningsnivå till dogmatism. Motsatt tidigare forskning hittades även höga värden av vänlighet för gruppen kriminella.

Nyckelord: Dogmatism, Big Five personlighetsteori, religiositet, kriminalitet

Våra övertygelser påverkar vårt beteende och är betydelsefulla redskap när vi skapar oss en bild av och en mening i vår tillvaro. Att hålla fast vid sina värderingar brukar kallas idealism om man tycker om värderingen och dogmatism om man inte håller med (Statens offentliga utredning, SOU, 1999). Ett sammanhang där värderingar och övertygelser har en central plats är kyrkan. Ett annat sammanhang där dessa frågor spelar en viktig roll är inom rehabilitering av missbrukare och kriminella. Eftersom dogmatism har förknippats med anpassningsproblem (Schiffman, Strauss & Vacchiano, 1968), vilket rehabilitering syftar till att avhjälpa och vissa kyrkor utifrån sin ideologi ofta inriktar sitt sociala arbete på rehabilitering av missbrukare (LP-verksamheten, n.d.) har grupperna kristna och kriminella ansetts relevanta att undersöka avseende öppenheten/slutenheten i det kognitiva övertygelsesystemet och personlighet.

Begreppet dogmatism och mätinstrument

Begreppet dogmatism definieras enligt Rokeach (1954) som ett relativt slutet kognitivt system centrerat kring övertygelser som inte ifrågasätts. Detta utgör ramen för intolerans och villkorlig tolerans gentemot andra. Utifrån Rokeach (1954) modell kan dogmatism ses som ett av ytterområdena på ett kontinuum som sträcker sig från det öppna till det slutna sinnet, och på ett oberoende sätt förekommer inom olika sfärer som politik, religion, kulturell verksamhet och vetenskap. Enligt Rokeach (1954) behöver begreppet inte innebära att man ansluter sig till den ena eller den andra gruppen eller olika regelfästa övertygelsesystem. Trots skillnader i

ideologiskt innehåll antas det finnas vissa likheter i strukturen, funktionen och innehållet i dogmatism, som även definieras som en typ av auktoritetstro eller auktoritärianism (Rokeach, 1954). Enligt Rokeach (1954) kan dogmatism förekomma på två nivåer. Den första nivån innefattar ett ointegrerat tänkande där motsättningar särskiljs. Den andra nivån innefattar den dogmatiska personens benägenhet att likställa eller omtolka information så att den stämmer med de centrala delarna i det egna övertygelsesystemet.

Rokeach utvecklade D-skalan, ett test med 40 frågor (items) som mäter det övergeneraliserade tänkandet (Crowson, Davis & DeBacker, 2007). Frågornas svarsalternativ utgörs av en sjugradiga Likert skala där värdet ett avser det lägsta värdet av dogmatism och värdet sju avser det högsta värdet. D-testets sammanlagda poäng sträcker sig mellan 40 och 280 poäng (Gray-Little, 1974). Höga sammanlagda värden av dogmatism, 160 poäng och över, motsvarar medelvärdena 4.0 – 7.0. Medelhöga värden av dogmatism, 145 till 159 poäng, motsvarar medelvärdena 3.62 – 3.99. Låga värden av dogmatism, 40 till 144 poäng, motsvarar medelvärdena 1.0 – 3.61. Genom Rokeach och Fruchter (1956) styrktes att skalan mäter den allmänna auktoritärianism som avses samt att dogmatism även är starkt relaterad till ångest. Rokeachs D-skala har dock kritiserats för ett antal uppfattade inkonsekventa relationer mellan skalan och andra psykologiska variabler (Crowson et al., 2007). Detta medan Altmeyers DOG skala som utvecklats för att mäta en oföränderlig och omotiverad säkerhet i en persons övertygelser, har haft sin tyngdpunkt i mätningarnas samband med variabler som kan relateras till dogmatism. Samtidigt kan DOG skalans brister anses vara dess svaga samband med det ointegrerade tänkandet. DOG skalan har även funnits relatera starkt till höger auktoritärt styre och religiös fundamentalism (Crowson et al., 2007).

Utifrån den här studiens forskningsproblem där syftet är att mäta dogmatism som en mer allmän auktoritärianism med tyngdpunkt på ett ointegrerat tänkande har därför D-skalan ansetts lämplig att använda, trots vissa brister. Vidare indikerar det aktuella forskningsläget att det ointegrerade tänkandet är kopplat till individuella skillnader i kognitiv förmåga och informationsbearbetning (Brown, 2006; Davies, 1998; Stanovich & West, 1997).

Dogmatism och kognitiva processer

Ett öppet sinne utmärks av en god förmåga till kritiskt och objektivt tänkande, och en benägenhet att värdera argument utan påverkan av egna övertygelser. Samt att kunna acceptera påståenden som sanna även om de inte överensstämmer med den egna inställningen. Variationer i denna förmåga kopplas till individuella skillnader i kognitiv förmåga och tankestilar (Stanovich & West, 1997). Utifrån ansatsen att belysa de kognitiva och motivdrivna processerna i det dogmatiska tänkandet fann Davies (1998) att dogmatiska personer har svårare att hantera motsägelsefull information vilket bidrar till ett behov av en föreställningsvärld där olikheter inte integreras. När en dogmatisk person skapar sig en uppfattning söker denne därför efter bevis som stödjer det ställningstagandet som personen beslutat sig att tro på och förbiser motsägande bevisning, samt vinklar i högre grad information i efterhand för att stödja den antagna övertygelsen. Sammantaget resulterar detta i att det blir svårare att beakta motsägande bevisning och att dogmatiska personer får fler motiverade skäl för sina attityder, fördomar och övertygelser som tenderar att vara mer extrema, säkra och svårföränderliga (Davies, 1998). Brown (2006) upptäckte vidare att otillräcklig kognitiv kapacitet gör det svårt att bibehålla och överväga multipel information, vilket leder till att individen ignorerar ny motsägande information. Resultatet indikerade att det finns ett samband mellan en låg kapacitet i arbetsminnet och dogmatism (Brown, 2006). Vacchiano, Strauss och Hochman (1969) menade också att dogmatiska personer bedömer konsekvent information som mer positiv.

Vidare har behovet av definitiv kunskap inom något område och undvikande av förvirring och tvetydighet, *Need for closure*, visats påverka informationsbearbetningen (Webster & Kruglanski, 1994). *Need for closure* innebär delaspekterna att föredra ordning,

obehag inför tvetydighet, att föredra förutsägbarhet, att ogilla ifrågasättande av övertygelser samt beslutsamhet (Saroglou, 2002a). Vid informationsbearbetning uttrycker sig need for closure antingen genom en önskan om att så fort som möjligt komma fram till ett beslut eller genom en önskan att bevara tidigare eller säkra framtida kunskap (Webster & Kruglanski, 1994). Enligt Saroglou (2002a) är Need for closure kopplat till det osystematiska sambandet som funnits mellan religiositet och dogmatism.

Dogmatism och religion

Exempelvis har fundamentalism relaterats till hög dogmatism medan sökande religiositet relaterats till låg dogmatism (Saroglou, 2002a). Dogmatism har visat samband med medlemskap i religiösa grupper som sätter sin tillit till auktoriteter och som har liten tolerans för ifrågasättande av rådande grundläggande övertygelser (Vacchiano et al., 1969). Variationen av dogmatism mellan församlingar med samma inriktning har dock antagits vara större än mellan kyrkor med olika inriktningar (Francis, 2001). Vidare har religiositet relaterats till hög ordningsamhet, hög konservatism och behov av mening (Saroglou, 2002a). När behovet av mening kombineras med behovet av kontroll tar detta sig uttryck i ett behov av mening som erbjuder konsistens, ordning och integration. Detta innebär ett behov av att inordna nya idéer med de centrala religiösa övertygelserna så att kaos och oordning undviks. Enligt Saroglou (2002a) är därför religiositet sannolikt karaktäriserad av den andra nivån av dogmatism, enligt Rokeach (1954) definition. Den klassiska religiositeten som innebär att värdera Gud och religiositet som viktiga delar i livet, att praktisera sin tro genom bön, skriftläsning och religiösa ritualer samt tillhöra en religiös tradition, har också relaterats till samtliga delaspekter av Need for closure, utom beslutsamhet. Enligt Saroglou (2002a) antas delaspekterna ha samband med det faktum att religiösa människor i vissa undersökningar tenderat att vara dogmatiska trots god problemlösningsförmåga och empatiskt beteende.

Vidare har forskning visat att tankemönster som rymmer dogmatiskt hållna ologiska övertygelser inom flera specifika områden understödjer dysfunktionellt tänkande (Mandracchia, 2009) Detta dysfunktionella tänkande har visat sig vara framträdande hos gruppen kriminella (Morgan, Fisher & Wolff, 2010).

Dogmatism och kriminalitet

Det dysfunktionella tänkandet hos personer som begår brott skiljer sig från tänkandet hos personer som inte begår brott, eftersom kriminellt tänkande stödjer ansvarslöshet och manipulering (Morgan et al., 2010). Personer som begår brott är dock omedvetna om att deras sätt att tänka är dysfunktionellt och ser det istället som det normala. Detta dysfunktionella kriminella tänkande har visats innefatta kontrollbehov, kognitiv omognad och egocentrism (Mandracchia, 2009; Morgan et al., 2010). Begreppet kontrollbehov syftar till tankemönster som rör makt och dominans över andra och den omgivande miljön, samt kontroll över egen ångest. Kognitiv omognad innebär tankemönster som präglas av generaliseringar och fördomar, att bara tänka på nuet eller sig själv, samt en tendens till självömkan. Egocentrism innefattar tankemönster som medför en självcenterad utgångspunkt för förståelsen av den egna betydelsen, livserfarenheter och tolkningen av andras beteende. Det är tankemönster inom dessa områden som bidrar till de dogmatiskt hållna attityder, värderingar och övertygelser som predicerar kriminellt beteende (Mandracchia, 2009; Morgan et al., 2010).

Men tankemönster och informationsbearbetning är inte de enda faktorer som har samband med dogmatism. Undersökningar har också relaterat dogmatism till personlighet (Francis, 1998; Schiffrman et al., 1968).

Dogmatism och personlighet

Begreppet personlighet definieras i den här studien enligt Big Five teorin som är en indelning av människans universella personlighetsdrag (facetter) i de fem dimensionerna (faktorerna); Openess – öppenhet för erfarenheter och idéer (O), Conscientiousness –

samvetsgrannhet (C), Extraversion – utåtriktning (E), Agreeableness – vänlighet (A), samt Neuroticism – känslomässig instabilitet (N). Personlighetsdragen avser grundläggande disponerade tendenser som inte är kultur- eller situationsberoende och som existerar i olika hög grad hos alla individer. Individuella skillnader i temperament, förklaras vara orsakade av underliggande biologiska system och neurala strukturer, vilka inverkar på hur individen fungerar, utvecklas och möter livet (Costa & McCrae, 1987). Skillnaden mellan individer med olika värden på personlighetsskalorna ligger inte i beteendena utan i förekomsten av dem (Fleeson & Gallagher, 2009). Personlighetsdragen som ingår i O-dimensionen är; fantasi, estetik, känslor, aktiviteter, tankar och värderingar. C-dimensionen innefattar duglighet, ordningsamhet, samvetsgrannhet, prestationssträvan, självdisciplin, och eftertänksamhet. E-dimensionen innefattar; tillgivenhet, sällskaplighet, självhävdelse, vitalitet, spänningssökande och gladlyntet. A-dimensionen innefattar; tillit, rättframhet, osjälviskhet, följsamhet, blygsamhet och ömsinhet. N-dimensionen innefattar; ångest, irritationsbenägenhet, nedstämdhet, självosäkerhet, impulsivitet och stresskänslighet (Paunonen & Ashton, 2001). Att egenskaperna inte påverkas av miljön har dock ifrågasatts. För att bättre kunna förklara personlighetsstrukturens dynamik föreslår nyare forskning därför ett integrerat perspektiv av individens livshistoria och subjektiva upplevelser med individens typiska erfarenheter och beteende i Big Five modellen (McAdams & Pals, 2006).

För att mäta personlighetsdimensionerna när deltagarnas tid är starkt begränsad utvecklades BFI-10 skalan som mäter personligheten med tio frågor (Rammstedt & John, 2007). Skalans yttervärden är ett, som avser det lägsta värdet i personlighetsdimensionen, och värdet fem som avser det högsta värdet. Rammstedt och John (2007), har visat att BFI-10 skalans reliabilitet är behållen till 85% i jämförelse med BFI-44 skalan som mäter de fem personlighets dimensionerna med 44 frågor. Trots en något minskad validitet har BFI-10 instrumentet valts att användas i den här studien för att minska frågeformulärets omfattning. Detta för att inom studiens tidsutrymme möjliggöra en mätning av relationen mellan personlighet och dogmatism.

Tidigare forskning har påvisat att personlighet, graden av dogmatism och beteendemönster har samband med anpassningen till livet (Schiffman et al., 1968). Resultatet indikerade att en dogmatisk person i högre utsträckning än vanligt uppträder otåligt, undviker att frångå sina vanor och vidmakthåller sina beprövade idéer trots inkonsekvenser. Personer med höga värden av dogmatism visades också vara oförstående inför andras känslor och motiv och samtidigt vara i behov av stöd, uppmuntran och förståelse av andra. Vacchiano et al. (1969) såg dogmatism som ett psykologiskt försvar och relaterade dogmatism till föräldra-barn relationer där barnet inte frigör sig från dogmatiska föräldrars värderingar. Dålig anpassning har också relaterats till höga värden av känslomässig instabilitet (N) (Dy-Liacco, Piedmont, Sherman, Sherman & Williams, 2009), liksom dåliga hanteringsstrategier, irrationella övertygelser och tankar (Costa & McCrae, 1987). Därtill har rigid tankestil och auktoritärianism utifrån kognitiva aspekter relaterats till låga värden av öppenhet (O) (Dy-Liacco et al., 2009). Men enligt Francis (1998) är dock känslomässig instabilitet (N) den fundamentala dimensionen för skillnader i dogmatism mellan individer.

Vidare har gruppen kriminella visat höga värden av känslomässig instabilitet (N) (Ellison, 2006), medan gruppen religiösa generellt visat låga värden (Saroglou, 2002b).

Religiositet och personlighet

I en metaanalys av Saroglou (2002b) med syfte att dra slutsatser utifrån de samlade vetenskapliga studierna på området religiositet och personlighet ingick 13 studier och totalt 4703 deltagare. Resultatet visade att religiositet i huvudsak relaterar till höga värden av vänlighet (A) och samvetsgrannhet (C) och låga värden av känslomässig instabilitet (N).

Klassisk religiositet, som karaktäriseras av ritual- och rättstrogenhet, relaterar också i viss utsträckning till utåtriktning (E) och till låga värden av öppenhet (O), det vill säga att

värdena av öppenhet (O) minskar med ökad ritual- och rättstrogenhet. Öppen-mogen religiositet och andlighet, som innebär ett liberalt och kollaborativt religiöst förhållningssätt, var också relaterad till vänlighet (A) och samvetsgrannhet (C) samt relaterade i högre utsträckning än den klassiska religiositeten till utåtriktning (E). I motsats till den klassiska religiositeten fann Saroglou (2002b) att den öppna mogna religiositeten och andligheten korrelerade starkt positivt till öppenhet (O). Den fundamentalistiska religiositeten, som innebär bokstavlig tro på en religiös källskrift, relaterade negativt till öppenhet (O). Den fundamentalistiska religiositeten relaterade även negativt till känslomässig instabilitet (N) och positivt till samvetsgrannhet (A). Antalet undersökningsdeltagare var dock endast 110 stycken, vilka även bestod av icke-religiösa fundamentalister. Slutligen var den ytliga religiositeten, där religiöst deltagande används för att vinna sociala fördelar, positivt relaterad till känslomässig instabilitet (N) och orelaterad till de för religiositet typiska dimensionerna vänlighet (A), samvetsgrannhet (C) och i viss utsträckning utåtriktning (E). Metaanalysens resultat indikerar att kristna som grupp har låga värden av känslomässig instabilitet (N), samt att gruppens värden av öppenhet (O) varierar beroende på religiös inriktning. Dy-Liacco et al. (2009) menade att låga värden av öppenhet (O) har relevans för auktoritarianism och den känslomässiga instabiliteten (N) har enligt Francis (1998) betydelse för graden av dogmatism.

Kristna med en pentekostal inriktning, vilket innebär en karismatisk och bibeltrogen inriktning (Pingst, n.d.) där termen karismatisk syftar till medlemmarnas tro på att vissa intensiva upplevelser kommer från en andlig sfär (Statens offentliga utredning, SOU, 1998), tenderar enligt Trice och Bjorck (2006) att drabbas av depressioner i tre gånger så stor utsträckning som andra kristna protestanter. Nedstämdhet är en av personlighetsegenskaperna som relaterats till känslomässig instabilitet (N) (Paunonen & Ashton, 2001).

Vidare, har Ellison (2006) och Van Dam, Janssens och De Bruyn (2005) belyst mönstren i personligheten för personer som begår brott. Generellt har höga värden av känslomässig instabilitet (N) även visats vara framträdande för denna grupp.

Kriminalitet och personlighet

I en metaanalys av Ellison (2006) undersöktes relationerna mellan personlighet och antisocialt beteende (ASB). I studien ingick 97 stickprov från 52 publicerade och opublicerade studier med totalt 22881 deltagare. ASB innebär ett brett register av socialt oönskade, ofta illegala, beteenden som är skadliga för andras välfärd (Ellison, 2006). Ellison hänvisar till Eysencks (1964, 1967) teori om brottslighet, som i studien används som teoretisk referensram. I Eysencks modell motsvaras höga värden av psykoticism – impulsivitet (P) av låg vänlighet (A) och samvetsgrannhet (C), enligt Big Five teorin. Eysencks extraversion (E) och neuroticism (N) motsvarar Big Five teorins begrepp utåtriktning (E) och känslomässig instabilitet (N). Resultatet indikerade att kriminella som grupp, utifrån Big Five teorins begrepp, generellt visar lägre värden i vänlighet (A) och samvetsgrannhet (C) samt högre värden av känslomässig instabilitet (N). Sambandet mellan ASB och impulsivitet (P) minskade med ökad ålder för studiens självrapporterande grupper. Sambandet mellan känslomässig instabilitet (N) och ASB var signifikant starkare med ökad ålder. Ellison fann även att utåtriktning (E) hade den svagaste kopplingen till antisocialt beteende. Resultatet indikerar att utifrån Eysencks dimensioner psykoticism (P), extraversion (E) och neuroticism (N) så är ASB starkast relaterad till psykoticism (P), liksom höga värden av neuroticism (N) är framträdande för gruppen. Vidare fann Van Dam et al. (2005) att personer som begår upprepade brott hade lägre värden av öppenhet (O) än personer som inte begår brott. Med dessa resultat som jämförelsegrund undersöks personlighetsdimensionerna även i den här studien för personer som begår brott.

Avgränsningar och fokus

Eftersom kyrkor inom den pentekostala rörelsen ofta inriktar sitt sociala arbete på missbrukare och kriminella (LP-verksamheten, n.d.) avgränsas gruppen aktivt utövande kristna personer i den här studien till att omfatta deltagare från nämnda rörelse. Gruppen aktivt kriminella är avgränsad att omfatta icke internerade personer med en kriminell livsstil som har begått och begår upprepade brott och inte har varit brottsfria längre än ett år vid undersökningstillfället. Avgränsningen ett år föranleds av att en tidsperiod på över ett år av brottsfrihet kan indikera att personen är inne i en mer varaktig förändringsprocess bort från den kriminella livsstilen (Prochaska et al., 1994). Den gemensamma nämnaren för gruppen kriminella i den här studien är narkotika- och mängdbrott. Mängdbrott innefattar brott som drabbar många människor, till exempel stöld, snatteri, skadegörelse, tillgrepp av fortskaffningsmedel, misshandel, grov olovlig körning och rattfylleribrott (Polisen i Sverige, 2010).

Studiens syfte är att utifrån en skapad förståelse för människors varierande sätt att fungera, få en indikering om lämpligheten i att rehabilitera missbrukare och kriminella i kyrkliga sammanhang. Studien söker svar på om det finns någon skillnad i dogmatism mellan de grupper som undersöks och om en eventuell skillnad kan relateras till personlighet. I studien undersöks även några demografiska faktorer; kön, ålder, uppväxtort, tillgången till en trygg föräldragestalt och utbildningsnivå. Detta utifrån ansatsen att hitta och belysa flera faktorer som kan minska graden av dogmatism och bidra till bättre anpassning.

Tidigare forskning har antagit att dogmatism förekommer på två nivåer (Rokeach, 1954). Den första nivån innebär ett övergeneraliserat tänkande där motsättningar särskiljs. Den andra nivån innefattar en benägenhet att omtolka information. Tankestilar, kognitiv kapacitet och arbetsminne har visats vara bidragande faktorer till dogmatism (Brown, 2006; Davies, 1998; Stanovich & West, 1997). Likaså har känslomässig instabilitet (N) betonats som den främsta personlighetsfaktorn för dogmatism (Francis, 1998; Rokeach & Fruchter, 1956), även om öppenhet (O) också antagits vara relevant för auktoritarianism (Dy-Liacco et al., 2009). Forskning har även visat en icke systematisk relation mellan dogmatism och religion där behovet av ordning och mening utgör en förutsättning för dogmatiskt tänkande (Saroglou, 2002a). Dogmatism har visats relatera till religiösa grupper med en auktoritetstro (Vacchiano et al., 1969), men graden av dogmatism varierar dock mellan olika församlingar med samma inriktning (Francis, 2001). Generellt har också gruppen religiösa visat låga värden av känslomässig instabilitet (N) (Saroglou, 2002b), samtidigt som pentekostala kristna tenderat att ha en större benägenhet till depressioner (Trice och Bjorck, 2006), vilket enligt Paunonen och Ashton (2001) kan relateras till känslomässig instabilitet (N). Vidare har undersökningar påvisat att kriminella tankemönster både präglas av generaliseringar och omtolkningar av tillvaron utifrån egna motiv (Mandrachia, 2009; Morgan et al., 2010) och att gruppen kriminella visat höga värden av känslomässig instabilitet (N) (Ellison, 2006).

Utifrån tidigare forskning är det därför rimligt att anta att graden av dogmatism är högre för gruppen kriminella än övriga grupper beroende på en interaktion mellan ovan nämnda faktorer. Gruppens tänkande med generaliseringar och omtolkningar kan antas omfatta bägge nivåerna av dogmatism enligt Rokeach (1954) definition. Vidare är det rimligt att anta att religiositet präglas av den andra nivån av dogmatism utifrån behovet av ordning och mening, samtidigt som sambandet med dogmatism och religiositet inte är entydigt.

Med utgångspunkt i dessa antaganden har två frågeställningar och två hypoteser formulerats: Finns det någon skillnad i dogmatism mellan gruppen aktivt utövande kristna, gruppen aktivt kriminella och personer som varken är aktivt utövande kristna eller aktivt kriminella? Om det finns en skillnad kan den relateras till någon av personlighetsdimensionerna enligt Big Five teorin? H₁: Gruppen kriminella antas visa högre värden av dogmatism än övriga grupper. H₂: Dogmatism antas relatera till känslomässig instabilitet (N).

Metod

Deltagare

Deltagarna i gruppen kristna bestod av 30 stycken aktiva församlingsmedlemmar, femton kvinnor och femton män, i åldersspannet 18-65 år ($M = 43.06$, $SD = 14.99$). Deltagarna i gruppen aktivt kriminella bestod av trettio personer, sex kvinnor och tjugofyra män, i åldersspannet 18-65 år ($M = 38.97$, $SD = 12.46$). Deltagarna i kontrollgruppen bestod av trettio personer, femton kvinnor och femton män, i åldersspannet 18-65 år ($M = 44.00$, $SD = 14.64$). Fem personer i gruppen aktivt utövande kristna och tre personer i kontrollgruppen ansåg sig ha begått enstaka brott. Ingen i kontrollgruppen och tre personer i gruppen aktivt utövande kristna ansåg sig tidigare ha utövat upprepad brottslighet. Tre personer i kontrollgruppen och nio personer i gruppen aktivt kriminella ansåg sig som kristna, men inte aktivt utövande. En person i gruppen aktivt kriminella ansåg sig även vara en aktivt kristen församlingsmedlem. Eftersom personen svarat att han/hon varit församlingsmedlem mindre än ett år och kriminell under längre tid och rekryterades genom Frivården räknades personen in i gruppen aktivt kriminella.

Procedur

De aktivt utövande kristna kom från två pentekostala församlingar i Hälsingland och en pentekostal församling i Ångermanland. Deltagarna rekryterades genom en kontakt i respektive församling som distribuerade enkäten, samlade in och efter två veckor skickade de ifyllda enkäterna per post. De aktivt kriminella tillfrågades genom Frivården i Hälsingland, föreningen X-cons lokalföreningar i Södermanland och föreningen KRIS lokalföreningar i Hälsingland och Västergötland. Deltagarna rekryterades genom en kontakt på Frivården respektive en kontakt inom varje förening. Kontakterna på föreningarna distribuerade enkäten, samlade in och skickade efter tre veckor de ifyllda enkäterna per post och e-mail. Av de deltagare som rekryterades genom Frivården intervjuades fyra stycken och 14 stycken fick hjälp att tolka frågorna av författaren, eftersom de själva uppgav koncentrationssvårigheter eller läs- och skrivsvårigheter. Deltagarna i jämförelsegruppen kom från arbetsplatser och skolor i Gästrikland, Hälsingland och Ångermanland. Deltagarna rekryterades av kontakter i respektive landskap som distribuerade enkäten, samlade in och efter två veckor skickade de ifyllda enkäterna per post. Deltagarna informerades om att studien undersökte personlighet och åsikter bland de olika grupperna och att undersökningen syftade till att höja kompetensen inom yrken där man arbetar med värderingar i kontakten med människor. Deltagarna upplystes om anonymitet och fick först titta igenom frågorna innan de bestämde sig för om de ville vara med. De upplystes också om att de när som helst fick avbryta om de av någon anledning beslöt sig för att inte slutföra testet. Som tack för deltagandet fick de som ville varsin trisslott.

Material

I studien användes en enkät bestående av Rokeachs (1954) D-skala som mäter dogmatism, och Rammstedt och Johns (2007) BFI-10 skala som mäter personlighetsdimensionerna enligt Big Five teorin, samt nio demografiska frågor. Ett exempel av D-skalans item är: *Det är bättre att vara en död hjälte än en levande fegis*. Ett exempel av BFI-10 skalan item är: *Jag ser mig själv som en person som är avslappnad och kan hantera stress bra*. De demografiska frågorna omfattade kön, ålder, uppväxtort, i vilken utsträckning man haft en trygg föräldragestalt, utbildningsnivå, religiös tillhörighet (kristen/icke kristen), församlingsdeltagande (tid som deltagande församlingsmedlem), engångsförbrytelser under livstiden och upprepad brottslighet under livstiden. Frågorna om religiositet var avsedda att särskilja aktiva församlingsmedlemmar från personer som anser sig som kristna men inte tillhör någon församling eller inte är aktiva inom den församling de tillhör. Frågorna om brottslig omfattning var avsedda att särskilja aktivt kriminella från personer som någon

enstaka gång begått kriminella handlingar och som här inte räknas in i gruppen aktivt kriminella.

Statistik

One-way ANOVA användes för att testa eventuella skillnader mellan grupperna avseende dogmatism, skillnader i dogmatism mellan kön och uppväxtort, skillnader i dogmatism mellan utbildningsnivåer, skillnader mellan gruppernas utbildningsnivåer, samt skillnader mellan grupperna avseende personlighetsdimensioner. Multipel regressionsanalys standard modell användes för att testa vilka personlighetsdimensioner och demografiska fakta som är signifikant relaterade till dogmatism.

Resultat

En analys med one-way ANOVA visade att det förelåg en signifikant skillnad i dogmatism mellan grupperna aktivt utövande kristna personer, kriminella personer och kontrollgruppen, $F(2, 87) = 7.23, p = .001, \eta^2 = .14$. En Post hoc-analys med Tukeys test visade att aktivt kriminella var signifikant mer dogmatiska ($M = 4.13, SD = 0.88, p = .001$) än kontrollgruppen ($M = 3.33, SD = 0.82$) och att de aktivt kriminella tenderade att vara mer dogmatiska än aktivt utövande kristna deltagare ($M = 3.64, SD = 0.74, p = .061$). Inga signifikanta skillnader kunde konstateras mellan de aktivt utövande kristna deltagarna och kontrollgruppen.

För att testa sambandet mellan personlighetsdimensionerna och dogmatism användes en multipel regressionsanalys standard modell. I tabell 1 visas korrelationer mellan dogmatism och Big Five faktorerna samvetsgrannhet (C), utåtriktning (E), vänlighet (A), känslomässig instabilitet (N) och öppenhet (O).

Tabell 1.

Korrelation mellan dogmatism och Big Five-faktorerna samvetsgrannhet, utåtriktning, vänlighet, känslomässig instabilitet och öppenhet. N = 90.

	Dogmatism	Samvetsgrannhet	Utåtriktning	Vänlighet	Känslomässig instabilitet
Samvetsgrannhet	-.20*	-			
Utåtriktning	-.12	.18*	-		
Vänlighet	-.15	.21*	.06	-	
Känslomässig instabilitet	.38**	-.32**	-.18*	-.26**	-
Öppenhet	-.21*	.15	.09	.11	-.07

* $p < .05$. ** $p < .01$.

Av tabell 1 framgår genom Pearsons korrelation att dogmatism minskar med ökad samvetsgrannhet (C) och öppenhet och ökar med ökad känslomässig instabilitet (N). Vidare minskar samvetsgrannhet (C), utåtriktning (E) och vänlighet (A) med ökad känslomässig instabilitet (N). Likaså ökar samvetsgrannhet (C) med ökad utåtriktning (E) och vänlighet och vice versa. För att kontrollera för multikolinjäritet granskades korrelationerna. Värdena för sambanden mellan känslomässig instabilitet (N) och dogmatism samt känslomässig instabilitet (N) och samvetsgrannhet var högre än .30. Samtliga värden var under .70. Ingen multikolinjäritet visades föreligga då samtliga variabler hade ett högre värde än .10 för Tolerance och ett lägre värde än 10.00 för VIF.

I tabell 2 visas standard regressionsanalysen av Big Five faktorernas samvetsgrannhet (C), utåtriktning (E), vänlighet (A), känslomässig instabilitet (N) och öppenhet (O) prediktion av dogmatism.

Tabell 2.

Standard regressionsanalys av Big Five faktorernas samvetsgrannhet, utåtriktning, vänlighet, känslomässig instabilitet och öppenhet prediktion av dogmatism. N = 90.

	Dogmatism					
	M	SD	B	SE B	Beta	Tol.
Konstant			4.06	.93		
Samvetsgrannhet	3.48	.79	-.06	.12	-.05	.86
Utåtriktning	3.64	.83	-.03	.11	-.03	.95
Vänlighet	3.91	.54	-.05	.17	-.03	.91
Känslomässig instabilitet	2.66	1.09	.27	.09	.33**	.85
Öppenhet	3.37	.90	-.17	.10	-.17	.97

** $p < .01$.

Av tabell 2 framgår att öppenhet (O), samvetsgrannhet (C), utåtriktning (E), vänlighet (A) och känslomässig instabilitet (N) predicerar och förklarar 18% av variationen i dogmatism. $F(5, 84) = 3.67$, $p = .005$, $R^2 = .18$. Känslomässig instabilitet (N) visades vara den signifikanta och enskilda prediktorn med störst vikt.

I tabell 3 visas resultatet av analyser med one-way ANOVA som åskådliggör skillnader i medelvärde och standardavvikelse mellan grupperna aktivt utövande kristna, aktivt kriminella och kontrollgruppen avseende personlighetsdimensionerna enligt Big Five modellen.

Tabell 3

Jämförelser av medelvärden och standardavvikelser mellan grupperna aktivt utövande kristna, aktivt kriminella och kontrollgruppen avseende faktorerna OCEAN^a i Big Five. N = 90.

	Akt. utöv. kristna		Akt. kriminella		Kontrollgrupp		F	η^2
	M	SD	M	SD	M	SD		
O ^a	3.33	.88	3.28	1.01	3.48	.83	.39	.01
C ^a	3.68 ^b	.71	3.10 ^c	.82	3.67 ^b	.72	5.80**	.12
E ^a	4.10 ^b	.86	3.28 ^c	.75	3.56 ^c	.66	9.01**	.17
A ^a	3.93	.45	3.77	.68	4.02	.44	1.69	.04
N ^a	2.42 ^b	.87	3.10 ^c	1.28	2.45 ^b	.98	4.00*	.08

Not. ^aO = öppenhet, C = samvetsgrannhet, E = utåtriktning, A = vänlighet och N = känslomässig instabilitet. Olika upphöjda bokstäver betecknar grupper som skiljer sig signifikant ($p < .05$) enligt Tukeys post-hoc-jämförelser. ^b= gruppen aktivt utövande kristna, ^c= gruppen aktivt utövande kriminella och ^d= kontrollgruppen. * $p < .05$, ** $p < .01$.

Av tabell 3 framgår att det finns signifikanta skillnader mellan grupperna i samvetsgrannhet (C), känslomässig instabilitet (N) och utåtriktning (E). Post hoc-analyser med Tukeys test visade att gruppen aktivt utövande kristna skiljde sig med signifikant högre

värden av utåtriktning (E) från gruppen aktivt kriminella och kontrollgruppen. Gruppen aktivt kriminella skiljde sig med signifikant högre värden av känslomässig instabilitet (N) från gruppen aktivt utövande kristna och kontrollgruppen. Grupperna aktivt utövande kristna och kontrollgruppen skiljde sig med signifikant högre värden av samvetsgrannhet (C) från gruppen aktivt kriminella. Inga övriga skillnader mellan grupperna hittades. Motsatt tidigare forskning fanns alltså inga signifikanta skillnader mellan gruppen kriminella och övriga grupper värden av vänlighet (A).

För att undersöka de demografiska faktorerna kön och uppväxtort samband med dogmatism användes one-way ANOVA. Inga signifikanta skillnader kunde hittas mellan deltagare uppvuxna på landet, i stad eller både på landsbygd och i stad. $F(2, 87) = 1.99, p = .143, \eta^2 = .04$. Resultatet visade vidare att det fanns skillnader mellan män och kvinnor avseende dogmatism. $F(5, 84) = 3.51, p = .006, \eta^2 = .17$. Kristna män visade lägre värden av dogmatism ($M = 3.16, SD = 0.84, p = .048$) i jämförelse med kriminella män ($M = 4.33, SD = 1.00$) och kriminella kvinnor ($M = 4.08, SD = 0.88, p = .013$). Men eftersom gruppen kriminella i den här studien utgörs av ett mindre antal kvinnor och större antal män än övriga grupper ansågs en jämförelse enbart mellan gruppen aktivt utövande kristna och kontrollgruppen ge en rättvisare uppfattning om förhållandet mellan dogmatism och kön. Ingen signifikant skillnad mellan dessa grupper hittades. Resultatet indikerar således att sambandet mellan dogmatism och de demografiska faktorerna kön och uppväxtort är relativt obetydligt.

För att undersöka övriga demografiska faktorer samband med dogmatism och beräkna vilka av dessa faktorer som tillsammans med vilka av Big Five faktorerna som bäst kan predicera dogmatism provades olika kombinationer av prediktorerna i en regressionsanalys. Samtliga övriga demografiska faktorer, utbildningsnivå, ålder och anknytning tillsammans med Big Five faktorerna öppenhet (O) och känslomässig instabilitet (N) som enligt tabell 2 visat de högsta beta värdena ($>.10$), antogs utgöra den modell som bäst kan predicera dogmatism. I tabell 4 visas korrelationer mellan dogmatism, utbildningsnivå, ålder och anknytning samt Big Five faktorernas öppenhet (O), samvetsgrannhet (C), utåtriktning (E), vänlighet (A) och känslomässig instabilitet (N).

Tabell 4.

Korrelation mellan dogmatism, utbildningsnivå, ålder, uppväxtort och anknytning samt Big Five-faktorerna öppenhet och känslomässig instabilitet. $N = 90$.

	Dogmatism	Öppenhet	Känslomässig instabilitet	Utbildningsnivå	Ålder	Anknytning
Dogmatism	-					
Öppenhet	-.21*	-				
Känslomässig instabilitet	.38**	-.07	-			
Utbildningsnivå	-.42**	.26**	-.28**	-		
Ålder	-.21*	.18*	-.19*	.19*	-	
Anknytning	-.14	-.11	-.16	.21*	.14	-

* $p < .05$. ** $p < .01$.

Av tabell 4 framgår genom Pearsons korrelation att dogmatism minskar med ökad öppenhet (O), ökad utbildningsnivå och ökad ålder och ökar med ökad känslomässig instabilitet (N). Öppenheten ökar med ökad utbildningsnivå och ökad ålder. Känslomässig

instabilitet (N) minskar med ökad utbildningsnivå och ökad ålder. Ett samband finns också mellan ökad utbildningsnivå, ökad ålder och tryggare anknytning.

För att kontrollera för multikolinjäritet granskades korrelationerna. Värdena för sambanden mellan känslomässig instabilitet (N) och dogmatism samt utbildningsnivå och dogmatism var högre än .30. Samtliga värden var under .70. Ingen multikolinjäritet visades föreligga då samtliga variabler hade ett högre värde än .10 för Tolerance och ett lägre värde än 10.00 för VIF.

I tabell 5 visas standard regressionsanalysen av de demografiska faktorernas utbildningsnivå, ålder och anknytning, samt Big Five faktorernas känslomässig instabilitet (N) och öppenhet (O) prediktion av dogmatism.

Tabell 5.

Standard regressionsanalys av prediktorernas utbildningsnivå, ålder och anknytning, samt Big Five faktorerna känslomässig instabilitet och öppenhet prediktion av dogmatism. N = 90.

	M	SD	B	SE B	Beta	Tol.
Konstant	3.70	.88	3.88	.35		
Öppenhet	3.37	.90	-.10	.10	-.11	.86
Känslomässig instabilitet	2.66	1.09	.23	.08	.28**	.89
Utbildningsnivå	2.62	1.00	-.30	.09	-.34**	.82
Ålder	42.01	14.09	.00	.01	-.07	.91
Anknytning	5.51	1.87	-.02	.05	-.05	.90

** $p < .01$.

Av tabell 5 framgår att prediktorerna predicerar och förklarar 27% av variationen i dogmatism. $F(5, 84) = 6,14, p < .001, R^2 = .27$. Utbildningsnivå och känslomässig instabilitet (N) var de enskilda signifikanta prediktorerna med störst vikt. Av de två prediktorerna visades utbildningsnivå vara mest betydande för variationen i dogmatism.

Utifrån resultatet av regressions analysen som visade att utbildningsnivå var den mest betydande prediktorn för variationen i dogmatism användes en one-way Welch ANOVA för att testa om skillnader i dogmatism fanns mellan utbildningsnivåerna. Signifikanta skillnader hittades, $F(3, 86) = 6.75, p < .001, \eta^2 = .19$. En Post hoc-analys med Dunnet T3 test visade att gruppen som inte avslutat grundskolan ($M = 4.36, SD = 1.17, p = .025$) och gruppen med grundskoleutbildning ($M = 3.83, SD = 0.74, p = .012$) visade högre värden av dogmatism än gruppen med avslutad högskoleutbildning ($M = 3.13, SD = 0.79$). Inga signifikanta skillnader i dogmatism fanns mellan gruppen som inte avslutat grundskolan och gruppen med avslutad grundskoleutbildning. Vidare fanns inga signifikanta skillnader mellan gruppen med avslutad gymnasieutbildning ($M = 3.72, SD = 0.68, p = .056$) och övriga grupper. Resultatet indikerar att lägre utbildningsnivå har större prediktionsbetydelse för dogmatism än högre utbildningsnivå.

För att undersöka om eventuella skillnader fanns mellan gruppernas olika utbildningsnivåer användes en one-way ANOVA. Signifikanta skillnader hittades, $F(2, 87) = 22.60, p < .001, \eta^2 = .34$. En Post hoc-analys med Tukeys test visade att gruppen aktivt kriminella hade signifikant lägre utbildningsnivå ($M = 1.80, SD = 0.81, p < .001$) än gruppen aktivt utövande kristna ($M = 3.00, SD = 0.83$) och kontrollgruppen ($M = 3.07, SD = 0.83, p < .001$). Inga signifikanta skillnader hittades mellan de aktivt utövande kristna och kontrollgruppen.

Diskussion

Den här studien har ämnat ge svar på frågan om det finns någon skillnad mellan aktivt utövande kristna personer, aktivt kriminella personer och personer som varken är utövande kristna eller aktivt kriminella, avseende dogmatism. Likaså har den avsett undersöka om en eventuell skillnad kan relateras till någon personlighetsdimension enligt Big Five teorin. Syftet är att utifrån en skapad förståelse för människors varierande sätt att fungera, få en indikering om lämpligheten i att rehabilitera missbrukare och kriminella i kyrkliga sammanhang. Problemområdet är relevant att lyfta upp då arbeten som berör människors övertygelsesystem och känsloliv innebär etiskt ansvar. Diskussionen kring resultatet syftar även till att belysa områden för vidare forskning.

Två hypoteser har antagits i studien. Att gruppen kriminella visar högre värden av dogmatism än övriga grupper, samt att dogmatism kan relateras till känslomässig instabilitet (N). Signifikant stöd hittades också för den första hypotesen där gruppen kriminella antogs visa högre värden av dogmatism än övriga grupper, vilket också besvarar den första frågeställningen. En möjlig förklaring till varför gruppen kriminella i högre utsträckning präglas av ett dogmatiskt tänkande kan ur ett kognitivt perspektiv antas bero på en interaktion mellan en otillräcklig kognitiv kapacitet och dysfunktionell tankestil. Exempelvis hade en stor del av gruppen i den här studien, enligt egen utsago, koncentrations- samt läs- och skrivsvårigheter, vilket indikerar försämrad kognitiv kapacitet. Enligt Brown (2006) gör otillräcklig kognitiv kapacitet det svårare att bibehålla och överväga motstridig information, vilket försämrar förmågan till kritiskt och objektiva tänkande (Stanovich & West, 1997). Enligt Davies (1998) bidrar detta till övertygelser som tenderar att vara mer extrema, säkra och svårföränderliga. Detta övergeneraliserade tänkande där motsättningar särskiljs är karaktäristiskt för den första nivån av dogmatism (Rokeach, 1954). Det är också troligt att den här studiens grupp kriminella har de dogmatiskt hållna attityder, värderingar och övertygelser som utgör det dysfunktionella tänkandet som predicerar kriminellt beteende (Mandracchia, 2009; Morgan et al., 2010). Detta tänkande innebär utöver tankemönster som präglas av generaliseringar också omtolkningar av tillvaron utifrån egna motiv (Mandracchia, 2009; Morgan et al., 2010). Enligt Rokeach (1954) karaktäristiskt den andra nivån av dogmatism av individens benägenhet att omtolka information. Sammantaget kan antas att faktorerna bidrar till ett tänkande som präglas av bägge nivåerna av dogmatism och därför ger höga värden.

En fråga värd att debattera kring den första frågeställningen; om det finns någon skillnad mellan grupperna avseende dogmatism, är relationen mellan religiositet och dogmatism. Även om skillnaden mellan kontrollgruppens låga värde av dogmatism och gruppen aktivt utövande kristnas medelhöga värde av dogmatism inte var signifikant kan man ställa sig frågan om det förhöjda värdet ändå speglar ett utslag av need for closure för gruppen kristna. Need for closure har relaterats till klassisk religiositet som karaktäriseras av ritual- och rättstrogenhet (Saroglou, 2002a, 2002b). Den här studiens grupp kristna bestod också av medlemmar från församlingar med en bibeltrogen inriktning. Men eftersom graden av dogmatism anses variera mellan församlingar med samma inriktning (Francis, 2001), och deltagarna till största delen rekryterades från en stor församling, är det möjligt att gruppens resultat kan ha påverkats av ett rådande liberalt församlingsklimat. Det är också möjligt att resultatet sett annorlunda ut om fler deltagare rekryterats från en jämnare fördelning av små, medelstora och stora församlingar. Detta kunde ha givit ett för populationen mer representativt urval och ett för studien mer pålitligt resultat. Att resultatet inte speglar den generella populationen pentekostala kristna kan också antas utifrån att dogmatism har relaterats till medlemskap i religiösa grupper som sätter sin tilltro till auktoriteter (Vacchiano et al., 1969), vilket bibeln kan antas vara i bibeltrogna församlingar. Att gruppen pentekostala kristna generellt sett skulle vara liberala som titeln förespeglar är därför inte den bästa beskrivningen av gruppen. Sammanfattande kan de medelhöga värdena av dogmatism för

gruppen pentekostala kristna vara en tillfällighet, samtidigt som tidigare forskning indikerar att gruppen kan vara mer dogmatisk än normalpopulationen. Resultatets tolkas utifrån detta spegla ett utslag av Need for closure, som enligt Saroglou (2002a) sannolikt karaktäriseras av den andra nivån av dogmatism.

Att bägge grupperna generellt sett skulle vara mer dogmatiska än normalpopulationen aktualiserar frågan om det finns en likhet mellan pentekostala kristna och personer som begår narkotika- och mängdbrott avseende informationsbearbetningen. Enligt Rokeach (1954) innehåller också det dogmatiska tänkandet likheter trots skillnader i ideologiskt innehåll. Ett antagande är därför att det möjligen finns en likhet mellan gruppernas kognitiva processande utifrån den andra nivån av dogmatism, som avser benägenheten att likställa eller omtolka information. Vidare kan det antas att gruppernas kognitiva processande även motiveras av ett kontrollbehov. Detta eftersom individer med ett kriminellt tänkande har en tendens att omtolka tillvaron utifrån en självcentrerad utgångspunkt, liksom tänkandet även underbyggs av kontroll över omgivningen och den egna ångesten (Mandracchia, 2009; Morgan et al., 2010). Saroglou (2002a) menar vidare att behovet av att inordna nya idéer med de centrala religiösa övertygelserna så att kaos och oordning undviks, är ett karaktäristiskt drag för den klassiska religiositeten, som också relaterats till kontrollbehov. Det är rimligt att anta att behovet av att inordna ny information så att den stämmer med redan antagna övertygelser innebär att den nya informationen behöver omtolkas. Vidare kan motivet att hålla fast vid antagna övertygelser vara att detta medför bilden av en organiserad existens, vilket ger individen en förespeglning av kontroll i tillvaron. Sammanfattande har frågan om en gemensam beröringspunkt mellan gruppernas tankestilar och motivet till detta betydelse för hur väl rehabilitering i det kyrkliga sammanhanget kan möta behovet av mening samt vilka hämmande faktorer likheter kan innebära, vilket blir en fråga för vidare forskning.

Vad gäller den andra hypotesen så fanns också stöd för att känslomässig instabilitet kan relateras till dogmatism. Av tabell 2 framgår att öppenhet (O), samvetsgrannhet (C), utåtriktning (E), vänlighet (A) och känslomässig instabilitet (N) predicerar och förklarar 18% av variationen i dogmatism och att känslomässig instabilitet (N) är den signifikanta enskilda prediktorn med störst vikt för dogmatism, vilket även besvarar den andra frågeställningen. Resultatet i tabell 1 bekräftar också tidigare forskning som visat att dogmatism relaterar till höga värden av känslomässig instabilitet (N) (Francis, 1998) och att auktoritärianism relaterat till låga värden av öppenhet (O) (Dy-Liacco et al., 2009), genom att dogmatism korrelerar signifikant positivt med känslomässig instabilitet (N) och negativt med öppenhet (O). Utöver tidigare nämnd forskning framgår det också genom tabell 1 att det i den här studien även visat sig att samvetsgrannhet (C) korrelerar signifikant negativt med dogmatism. I tabell 3 visas vidare skillnader mellan grupperna avseende medelvärden i personlighetsdimensionerna. Gruppen kriminella som har de högsta värdena av dogmatism skiljer sig också från övriga grupper med högre medelvärden av känslomässig instabilitet (N) och lägre medelvärden av samvetsgrannhet (C), vilket kan ses som ytterligare en förklaring till skillnaderna i dogmatism mellan grupperna. Sammanfattande har dock känslomässig instabilitet visats vara den personlighetsdimension som har den största betydelsen för variationen av dogmatism.

En fråga relaterad till de funna skillnaderna i personlighetsdimensionerna mellan grupperna är varför gruppen aktivt utövande kristna i den här studien visar låga värden av känslomässig instabilitet (N), fastän pentekostala kristna enligt Trice och Bjorck (2006) visat en större benägenhet till depressioner än andra kristna protestanter, vilket enligt Paunonen och Ashton (2001) kan relateras till känslomässig instabilitet (N). Att studiens urval kristna troligen speglar en mindre dogmatisk grupp än den generella populationen pentekostala kristna kan vara en förklaring. Ett annat antagande utifrån nyare forskning som föreslår ett integrerat perspektiv av individens livshistoria med individens typiska beteende (McAdams & Pals, 2006) är att en livshistoria som präglas av tillgången till en förutsägbar miljö kan ha

inverkan på gruppen kristnas upplevelse av känslomässig stabilitet. Den religiösa miljön kan alltså tänkas bidra till lägre värden av känslomässig instabilitet (N). En fråga för vidare forskning blir därför hur värdena av känslomässig instabilitet (N) påverkas av en ordnad religiös miljö där konsensus kring centrala övertygelser råder utan inslag av idéer som utmanar de antagna värderingarna. Forskningsområdet är relevant för att kunna ringa in fördelar och nackdelar med rehabilitering i den kyrkliga kontexten.

För att skapa en större förståelse för vad som kan inverka på graden av dogmatism utöver tankestil och personlighet undersöktes vidare de demografiska faktorerna kön, uppväxtort, ålder, i vilken utsträckning man haft tillgång till en trygg föräldragestalt samt utbildningsnivå. Detta även utifrån ansatsen att belysa faktorer som kan minska graden av dogmatism och bidra till bättre anpassning. Eftersom gruppen kriminella i den här studien utgörs av ett mindre antal kvinnor och större antal män än övriga grupper ansågs en jämförelse enbart mellan gruppen aktivt utövande kristna och kontrollgruppen ge den utifrån utgångsläget rättvisaste uppfattning om förhållandet mellan dogmatism och kön. Ingen signifikant skillnad mellan dessa grupper hittades. Inte heller fanns några signifikanta skillnader mellan vilka platser deltagarna vuxit upp och dogmatism. Faktorerna kön och uppväxtort har därför tolkats som i stort sett obetydliga för graden av dogmatism.

För att undersöka sambandet mellan dogmatism och de övriga demografiska faktorerna utbildningsnivå, ålder och i vilken utsträckning man haft tillgång till en trygg föräldragestalt, samt beräkna vilka av dessa faktorer som med vilka av Big Five faktorerna som bäst predicerar dogmatism provades olika kombinationer av prediktorerna i en regressions analys. Samtliga övriga demografiska faktorer, utbildningsnivå, ålder och tillgången till en trygg föräldragestalt tillsammans med Big Five faktorerna öppenhet (O) och känslomässig instabilitet (N), som enligt tabell 2 visat de högsta beta värdena antogs utgöra den modell som bäst kan predicera dogmatism. Regressionsanalysen visade prediktorerna predicerar och förklarar 27 % av variationen i dogmatism. Tabell 5 visar att utbildningsnivå och känslomässig instabilitet (N) är de enskilda prediktorerna med störst vikt och att utbildningsnivå har den största prediktionsbetydelsen. En one-way Welch ANOVA visade vidare att låg utbildningsnivå relaterar signifikant till dogmatism och att gruppen kriminella hade den lägsta utbildningsnivån.

En förklaring till att utbildningsnivå och känslomässig instabilitet (N) är de enskilda signifikanta prediktorer som predicerar dogmatism kan vara att utbildning avser integrera komplex information och vidga föreställningsvärlden. Hög känslomässig instabilitet (N) har relaterats till irrationella tankar (Costa & McCrae, 1987) och ångest (Rokeach och Fruchter, 1956), vilket kan tänkas skapa ett behov av generaliserade värderingar för att åstadkomma någon form av inre förankringspunkter och trygghet. En lägre grad av känslomässig instabilitet (N) skulle utifrån detta ge individen ett större utrymme för nyinlärning som utmanar antagna föreställningar.

Att gruppen kriminella var den av grupperna som hade den lägsta utbildningsnivån och högsta värdena av dogmatism kan antas bero på en interaktion av gruppens höga värden av känslomässig instabilitet (N) och låga värden av samvetsgrannhet (C), samt kognitiva aspekter som enligt Dy-Liacco et al. (2009) kan relateras till öppenhetsdimensionen (O). Av tabell 4 framgår också att öppenhet (O) korrelerar negativt till dogmatism och positivt till utbildningsnivå. Som nämnts tidigare angav 18 av de 30 deltagarna ur gruppen kriminella att de hade koncentrations-, läs- och skrivsvårigheter, vilket kan indikera otillräcklig kognitiv kapacitet. Dessa svårigheterna medför hinder att i traditionella utbildningsformer integrera information som kan vidga föreställningsvärlden och minska graden av dogmatism. Vidare är gruppens högre värden av känslomässig instabilitet (N), som relaterats till sämre impuls kontroll och lägre värden av samvetsgrannhet (C) vilket innebär minskad målinriktning och självkontroll (Paunonen & Ashton, 2001), också faktorer som skapar svårigheter att

samordna och fullfölja utbildningar. Av tabell 4 framgår vidare att dogmatism minskar med ökad ålder. Med ökad ålder ökar också öppenhet (O) och känslomässig instabilitet (N) minskar. En möjlig förklaring till resultatet är att individen med åren lär sig att hantera sina känslor, samt värdera argument som har samband med den kognitiva förmågan (Stanovich & West, 1997). En ökad mognad skulle alltså kunna understödja några av de faktorer som tidigare i livet inneburit svårigheter för individens anpassning. Sammanfattande visar dock undersökningen av de demografiska faktorerna att utbildning framför känslomässig instabilitet (N) är den faktor som är mest betydelsefull för att minska graden av dogmatism och bidra till bättre anpassning.

Övergripande har studien visat att aktivt kriminella är signifikant mer dogmatiska än normalbefolkningen och tenderar att vara mer dogmatiska än aktivt utövande kristna personer. De kriminellas höga värden av dogmatism har antagits bero på en interaktion av informationsbearbetningsstil och personlighetsfaktorer. Detta utifrån indikationer om dysfunktionellt tänkande och otillräcklig kognitiv kapacitet, samt att gruppen visat högre värden av känslomässig instabilitet (N) och lägre värden av samvetsgrannhet (C) i förhållande till övriga grupper. De aktivt utövande kristnas icke signifikanta medelhöga värden av dogmatism har antagits bero på att gruppen utgörs av ett antal mer liberala deltagare än den generella populationen pentekostala kristna, samt gruppens låga värden av känslomässig instabilitet (N) och höga värden av samvetsgrannhet (C). Värdena av dogmatism kan också indikera gruppens behov av mening kombinerat med ett behov av kontroll som tar sig uttryck i need for closure. Likaså antas gruppens lägre värden av känslomässig instabilitet (N) kunna indikera en påverkan av tillgången av en förutsägbar miljö i det religiösa sammanhanget. Slutligen har studien visat att känslomässig instabilitet (N) och framförallt utbildningsnivå ökar prediktionen av dogmatism och att en låg utbildningsnivå, som var vanligast bland gruppen kriminella, relaterar signifikant till dogmatism. Detta indikerar att insatser som kan sänka den känslomässiga instabiliteten (N) och höja utbildningsnivån är faktorer som kan sänka graden av dogmatism och förbättrar anpassningen. För att åstadkomma en förändring av dogmatiskt tänkande behöver dock gruppernas behov av mening och tydlighet mötas genom anpassande utbildningsinsatser avpassade för gruppernas olika informationsbearbetningsstil och kognitiva kapacitet.

Begränsningar

Studien kan kritiseras för några metodiska brister. Fyra av deltagarna ur gruppen kriminella intervjuades och fjorton av deltagarna fick hjälp att tolka frågorna, med anledning av koncentrations- eller läs- och skrivsvårigheter. Frågan kan ställas hur deltagarnas svar påverkats av intervjuarens närvaro och syn på frågorna. Ett exempel är att deltagarna kan ha påverkats att framstå som socialt önskvärda eller vänliga. Detta utifrån att det inte visats några signifikanta skillnader i vänlighet mellan grupperna. Utifrån tidigare forskning är resultatet lite förvånande då gruppen kriminella vanligtvis tenderar att visa låga värden av vänlighet (A) (Ellison, 2006).

En annan bidragande orsak till resultatet kan även vara att BFI-10 instrumentets minskade validitet, enligt Rammstedt och John (2007), framförallt är noterbar vid mätning av vänlighetsdimensionen. Dessutom är item BF2 som mäter vänlighet felöversatt. BF2 är översatt till: *Jag ser mig själv som en person man generellt kan lita på*. Medan den rätta översättningen är: *Jag ser mig själv som en person som generellt litar på andra*. Utifrån detta kan därför framställandet av gruppen kriminella som snälla i studiens titel, snarare än att vara överensstämmande med verkligheten, antas beror på vänlighetsskalans brister. Vidare har även validiteten vid mätning av BFI-10 instrumentets öppenhetsdimension visats vara minskad, om än i mindre utsträckning än för vänlighetsdimensionen (Rammstedt & John, 2007). Kanske skulle också ordet fantasi bättre motsvara innebörden av originaltexten i item

BF10 som mäter öppenhet (O), istället för den nuvarande översättningen föreställningsförmåga. I och med att dessa brister i vänlighets- och öppenhetsskalorna uppmärksammats har författaren valt att utesluta jämförelser av gruppernas medelvärden med tidigare resultat gällande berörda skalor.

Ytterligare en begränsning är att studiens grupp kriminella innehåller ett mindre antal kvinnor och större antal män än övriga grupper. För att ändå få något av en indikation om könsskillnader gjordes därför en jämförelse endast mellan gruppen aktivt utövande kristna och kontrollgruppen. Ännu en brist gäller mätinstrumentets validitet utifrån formuleringen av enkätens demografiska frågor som användes för särskiljning av grupperna. Frågorna om religiositet var avsedda att skilja aktiva pentekostala församlingsmedlemmar från personer som anser sig som kristna men inte tillhör någon församling eller inte är aktiva inom den församling de tillhör. Men fråga B6 skiljer snarare troende oavsett religion eller filosofi från personer som anser sig som icke-troende. Likaså avgränsar inte fråga B7 nuvarande aktiva församlingsmedlemmar från personer som tidigare varit aktiva medlemmar men som ändrat livsfilosofi eller personer som fortfarande anser sig som kristna men inte är aktiva medlemmar. Frågan berör snarare hur länge någon varit församlingsmedlem oavsett nuvarande deltagande. Frågorna B8 och B9 om kriminalitet var avsedda att särskilja personer som begått något enstaka brott från personer som begått upprepade brott, men även dessa kunde tolkas olika beroende på respondentens samvetsgrannhet. Tydligare formuleringar har kunnat förhindra olika tolkningar bland deltagarna och höjt frågornas validitet. Samtidigt utgjorde frågornas formuleringar inte så stora problem då deltagarna informerades om avsikten med frågorna samt vilka grupper som var med i undersökningen, vilket kan ha understött mätningarnas reliabilitet.

Vidare forskning

Studien har belyst att det kan finnas en gemensam beröringspunkt mellan gruppernas tankestilar, att den förutsägbara miljön i det religiösa sammanhanget kan utgöra en regulator för den känslomässiga stabiliteten, samt att utbildning bidrar till en lägre grad av dogmatism. Dessa aspekter ger indikationer om lämpligheten i att rehabilitera missbrukare och kriminella i kyrkliga sammanhang där graden av dogmatism är högre än bland normalpopulationen, samt vad som kan bidra till förbättrad rehabilitering.

Eftersom komplex information förhindrar förändring av tankemönster hos dogmatiska personer (Vacchiano et al., 1969) och det pentekostala sammanhanget erbjuder en dikotom ideologi som personer med hög grad av dogmatism antagligen därför bättre kan tillskansa sig än ett behandlingsinnehåll som kräver mer komplex informationsbearbetning, kan behandlingsformen tänkas vara lämpad för individer med särskilt hög grad av dogmatism och behov av mening. Samtidigt kan övertygelser kring grundteser som inte ifrågasätts också bidra till villkorlig tolerans gentemot andra (Rokeach, 1954), vilket inte möter dogmatiska personers behov av stöd och förståelse (Schiffman et al., 1968). Oförmåga att hantera olikheter i synsätt hos den som behandlar kan också medföra att förändringsprocessen hos den som behandlas hämmas och begränsas. Vidare kan även likheter i tankestil mellan grupperna antas medföra att behandlaren inte uppfattar delar av den behandlades tänkande som dysfunktionellt. Detta utifrån att individer med ett dysfunktionellt tänkande uppfattar sitt tänkande som normalt (Morgan et al., 2010).

Slutligen, utifrån de aspekter som studien belyst behöver vidare forskning undersöka om grupperna verkligen har en gemensam grund för sitt tänkande, hur det religiösa sammanhanget påverkar den känslomässiga stabiliteten, samt vilka pedagogiska verktyg som bäst kan möta gruppernas behov av mening, tydlighet och inlärningsstil utifrån kognitiv kapacitet. Detta samtidigt som insatserna också bör förfina förmågan att hantera olikheter i synsätt, vilket är nödvändigt för utveckling och förändring.

Referenser

- Brown, A. M. (2006). A cognitive approach to dogmatism: An investigation into the relationship of verbal working memory and dogmatism. *Journal of Research in Personality, 41*, 946-952.
- Costa, P. Jr & McCrae, R. (1987) Validation of the five-factor model of personality across instruments and observers. *Journal of Personality and Social Psychology, 57*, 17-40.
- Crowson, H. M., Davis K. A., & DeBacker, T. K. (2007). The DOG scale: A valid measure of dogmatism? *Journal of Individual Differences, 29*, 17-24.
- Davies, M. F. (1998). Dogmatism and belief formation: Output interference in the processing of supporting and contradictory cognitions. *Journal of Personality and Social Psychology, 75*, 456-466.
- Dy-Liacco, G. S., Piedmont, R. L., Sherman, M. F., Sherman, N. C., & Williams, J. E. G. (2009). Using the Five-Factor Model to Identify a New Personality Disorder Domain: The Case for Experiential Permeability. *Journal of Personality and Social Psychology, 96*, 1245-1258.
- Ellison M. C. (2006). A quantitative review of the relations between the "Big 3" higher order personality dimensions and antisocial behaviour. *Journal of Research in Personality, 40*, 250-284.
- Fleeson, W., & Gallangher, P. (2009). The implications of Big five standing for the distribution of trait manifestation in behavior: Fifteen experience-sampling studies and a meta-analysis. *Journal of Personality and Social Psychology, 97*, 1097-1114.
- Francis, L. J. (1998). Dogmatism and Eysenck's two-dimensional model of personality revisited. *Personality and Individual Differences, 24*, 571-573.
- Francis, L. J. (2001) Christianity and dogmatism revisited: A study among fifteen and sixteen year olds in the United Kingdom. *Religious Education*, <http://www.informaworld.com/smpp/title~db=all~content=t713775204~tab=issueslist~branches=96 - v96>, 211 – 226.
Hämtad 2 maj, 2010, från http://findarticles.com/p/articles/mi_qa3783/is_200104/ai_n8945566/
- Gray-Little, B. (1974). Attitudes toward conflict with authority as a function of sex, I-E, and dogmatism. *Psychological Reports, 34*, 375-381.
- LP-verksamheten (utg.). (n.d.). *Vår historia*. Hämtad 30 juni, 2010, från <http://www.lp-verksamheten.nu/historia.html>
- Mandracchia, J.T. (2009). *Inmates thinking patterns: An integrative approach* (Opublicerad doktorsavhandling). Texas Tech University. Hämtad 25 april, 2010, från <http://dspace.lib.ttu.edu/etd/handle/2346/ETD-TTU-2009-12-91>
- McAdams, D. P., & Pals, J. L.(2006). A new Big Five: Fundamental principles for an integra-

- tive science of personality. *American Psychologist*, *61*, 204-217.
- Morgan, R., Fisher, W. & Wolff, N. (2010, april). Criminal thinking: Do people with mental illnesses think differently? *Center for Behavioral Health Services & Criminal Justice Research*, 1-4. Hämtad 25 april, 2010, från <http://www.cbhs-cjr.rutgers.edu>
- Paunonen, S. V., & Ashton, M. C. (2001). Big five factors and facets and the prediction of behaviour. *Journal of Personality and Social Psychology*, *81*, 524-539.
- Pingst (utg.). (n.d.). *Vi tror på...* Hämtad 30 juni, 2010, från <http://www.pingst.se/viewNavMenu.do?menuID=5>
- Polisen i Sverige. (2010). *Fakta om mängdbrott*. Hämtad 24 juni, 2010, från http://www.polisen.se/Stockholms_lan/Om-polisen/Sa-arbetar-Polisen/Olika-typer-av-brott/Fakta-om-mangdbrott/
- Prochaska, J. O., Velcier, W. F., Rossi, J. S., Godstein, M. G., Marcus, B. H., Rakowski, W., Fiore, C., Harlow, L. L., Redding, C. A., Rosenbloom, D., & Rossi S. R. (1994). Stages of changes and decisional balance for 12 problem behaviors. *Health Psychology*, *13*, 39-46. Hämtad 22 april, 2010, från <http://www.uri.edu/research/cprc/Publications/PDFs/ByTitle/Stages%20of%20Change%20and%20decisional%20balance%20for.pdf>
- Rammstedt, B., & John, O. P. (2007). Measuring personality in one minute or less: A 10-item short version of the Big Five Inventory in English and German. *Journal of Research in Personality*, *41*, 203-212.
- Rokeach, M. (1954). The nature & meaning of dogmatism. *Psychological Review*, *61*, 194-204.
- Rokeach, M., & Fruchter, B. (1956). A factorial study of dogmatism and related concepts. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, *53*, 356-360.
- Saroglou, V. (2002a). Beyond dogmatism: the need for closure as related to Religion. *Mental Health, Religion and Culture*, *5*, 183-194.
- Saroglou, V. (2002b). Religion and the five factors of personality: A meta-analytic review. *Personality and Individual Differences*, *32*, 15-25.
- Schiffman, D. C., Strauss, P. S., & Vacchiano, R. B. (1968). Personality correlates of dogmatism. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, *32*, 83-85.
- SOU 1998:113. I god tro – Samhället och nyandligheten. Stockholm: Socialdepartementet. Hämtad 6 juni, 2010, från <http://www.regeringen.se/content/1/c6/02/32/46/cec79e9c.pdf>
- SOU 1999:13. Etik och demokratisk statskonst (15). Stockholm: Justitiedepartementet. Hämtad 18 april, 2010, från <http://www.sweden.gov.se/content/1/c4/12/77/a34e0b68.pdf>

- Stanovich, K. E. & West, R. F. (1997). Reasoning independently of prior belief and individual differences in actively open-minded thinking. *Journal of Educational Psychology, 89*, 342-357.
- Trice, P. D., & Bjorck, J. P. (2006). Pentecostal perspectives on causes and cures of depression. *Professional Psychology: Research and Practice, 37*, 283-294.
- Vacchiano, R. B., Strauss, P. S. & Hochman, L. (1969). The open and closed mind: A review of dogmatism. *Psychological Bulletin, 71*, 261-273.
- Van Dam, C., Janssens, J. M. A. M., & De Bruyn, E. E. J. (2005). PEN, Big Five, juvenile delinquency and criminal recidivism. *Personality and Individual Differences 39*, 7-19.
- Webster, D. M., & Kruglanski, A. W. (1994). Differences in need for cognitive closure. *Journal of Personality and Social Psychology, 67*, 1049-1062.

Bilaga

En studie om värdefasthet och personlighet

Våra värderingar är betydelsefulla redskap när vi organiserar, skapar oss en bild av och mening i vår tillvaro. De har betydelse för hur vi mår, tänker och agerar.

Jag undersöker om det finns någon skillnad i värdefasthet mellan olika grupper och om värdefasthet kan relateras till någon av de grundläggande personlighetsdimensioner som är gemensamma för oss människor.

Studien syftar till att bidra till en förståelse för varandras likheter och skillnader som kan medverka till att höja kompetensen för samarbete och bemötande inom yrken som arbetar med värdefrågor i kontakten med människor.

Jag vänder mig nu till dig med en enkät för att ta del av dina åsikter. Det är viktigt att just du deltar för att få en så heltäckande bild som möjligt.

Enkäten är enkel att besvara och består av frågor som berör hur du uppfattar din person och vilka åsikter du har inom olika områden.

Dina personuppgifter kommer inte att lämnas ut på något vis. Alla som deltar i undersökningen garanteras *fullständig anonymitet*. Resultaten kommer att avidentifieras och analyseras gruppvis. Det kommer alltså inte att finnas möjlighet att identifiera enskilda personers svar.

Efter att du besvarat frågeformuläret återsänder du det i det bifogade svarskuvertet. Har du några frågor får du gärna ta kontakt via det angivna telefonnumret här nedan. Det är jättebra om du besvarar och återsänder enkäten inom en vecka. Dina åsikter är viktiga!

Tack på förhand för din medverkan!

Hälsningar
Sophia
070-220 12 25

Inledningsvis finner du ett antal beskrivningar som passar eller inte passar på dig. Hur väl passar beskrivningarna in på dig? Markera i vilken grad du ogillar (inte instämmer) eller instämmer med påståendena.

Läs påståendena som att de har den inledande texten:

Jag ser mig själv som en person som...

Svarsalternativen är:

- 1) Instämmer inte alls
- 2) Motsätter mig till viss grad
- 3) Varken instämmer eller motsätter mig
- 4) Instämmer till viss grad
- 5) Instämmer helt

BF1	... är reserverad.	Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt
BF2	... man generellt kan lita på.	Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt
BF3	... ibland är lat.	Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt
BF4	... är avslappnad och kan hantera stress bra.	Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt
BF5	... har få konstnärliga intressen.	Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt
BF6	... är utåtriktad och social.	Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt
BF7	... tenderar att hitta fel hos andra.	Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt
BF8	... gör ett grundligt jobb.	Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt
BF9	... lätt blir nervös.	Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt
BF10	... har en god föreställningsförmåga.	Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt

Här följer 40 olika påståenden om vardagen och livet. Det finns sju svarsalternativ där 1 (instämmer inte alls) respektive 7 (instämmer helt) är yttervärden. Var vänlig och markera den siffra som stämmer bäst med din uppfattning.

D1	USA och Ryssland har ingenting gemensamt.
Instämmer inte alls	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D2	Den högsta formen av en regering är en demokrati, och den högsta formen av en demokrati är en regering som styrs av dem som är mest intelligenta.
Instämmer inte alls	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D3	Det är naturligt att en person har mycket större kunskap om de idéer han tror på, än de han inte tror på.
Instämmer inte alls	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D4	Ensam är människan hjälplös och ynklig.
Instämmer inte alls	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D5	Det är naturligt för en människa att vara ganska rädd för framtiden.
Instämmer inte alls	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D6	Det är bättre att vara en död hjälte än en levande fejis.
Instämmer inte alls	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D7	Fast jag knappt vill erkänna det för mig själv så har jag en hemlig ambition att bli en mycket framgångsrik person som t.ex. Einstein, Beethoven eller Shakespeare.
Instämmer inte alls	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D8	De flesta idéer som framförs nu för tiden är inte ens värda papperet de är tryckta på.
Instämmer inte alls	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D9	I människans historia har det troligtvis funnits en handfull riktigt stora tänkare.
Instämmer inte alls	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D10	En människa som inte har något stort att tro på har egentligen inte levt.
Instämmer inte alls	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D11	När det gäller människors olika uppfattningar i religionsfrågor, måste vi vara noggranna med att inte kompromissa med dem som har andra uppfattningar i trosfrågor än vi själva.
Instämmer inte alls	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D12	En grupp som accepterar allt för stora meningsskiljaktigheter kan inte existera särskilt länge.
Instämmer inte alls	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D13	Det finns två typer av människor här i världen: de som är för sanningen och de som är emot den.
Instämmer inte alls	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D14	I vår komplexa tillvaro kan vi bara få kunskap om och förstå vad som sker om vi lyssnar på tillförlitliga ledare och experter.
Instämmer inte alls	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D15	Nu är allt för ofta fyllt av olycka. Det är bara framtiden som räknas.
Instämmer inte alls	1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt

D16	Om man ska kunna lyckas med sitt livsuppdrag är det ibland nödvändigt att satsa "allt eller inget".
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D17	Även om yttrandefrihet för alla grupper är ett mål värt att lägga energi på, så är det tyvärr nödvändigt att begränsa friheten för vissa politiska grupper.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D18	I grund och botten är den värld vi lever i ett ganska ensamt ställe.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D19	Det är så mycket som behöver göras och så lite tid att göra det på.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D20	Det huvudsakliga i livet är att vilja göra något betydelsefullt.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D21	Det är ett antal människor som jag börjat avsky för de saker de står för.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D22	Det är bara när en människa överlåter sig själv till ett ideal eller sak, som livet blir meningsfullt.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D23	I tider som dessa måste en människa vara bra självisk om han/hon sätter sin egen lycka först.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D24	Den värsta överträdelse någon kan göra är att öppet verbalt angripa människor som tror på samma sak som de själva.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D25	Mitt blod kokar när någon envist vägrar att erkänna att han/hon har fel.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D26	Det är ofta önskvärt att avvakta med omdömen om vad man tycker tills man hört vilka åsikter de man respekterar har.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D27	I det långa loppet så är det bästa sättet att leva att välja vänner och bekanta som har samma smak och värderingar som man själv har.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D28	Tråkigt nog så har bra många personer som jag diskuterat viktiga sociala och moraliska problem med, inte riktigt förstått det hela.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D29	De flesta människor bryr sig inte ett dugg om andra.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D30	När jag väl involverat mig i en het diskussion så kan jag bara inte sluta.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt

D31	Om jag fick chansen så skulle jag göra något som kunde vara till stor fördel och hjälp för världen.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D32	Av alla filosofier i världen så är det förmodligen bara en som är tillförlitlig.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D33	I dessa tider är det ofta nödvändigt att vara mer på sin vakt mot idéer som uppkommer och framförs inom den egna gruppen än mot de idéer som uppkommer inom motstående grupper.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D34	En person som i första hand tänker på sin egen lycka är under all kritik.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D35	De flesta människor vet bara inte vad som är bäst för dem.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D36	Jag önskar att jag kunde finna någon som kunde tala om för mig hur jag ska lösa mina personliga problem.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D37	I diskussioner tycker jag ofta att det är nödvändigt att upprepa vad jag sagt flera gånger för att säkerställa att jag blivit förstådd.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D38	En person som blir entusiastisk över lite allt möjligt är förmodligen en karaktärssvag person.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D39	I heta diskussioner blir jag ofta så uppslukad av vad jag ska säga att jag glömmer att lyssna till vad de andra säger.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt
D40	Att kompromissa med politiska motståndare är farligt eftersom det vanligen leder till att man sviker sin egen sida.
	Instämmer inte alls 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ Instämmer helt

Till slut några frågor om dig som person, vänligen markera eller fyll i de uppgifter som passar just dig.

B1	Jag är	kvinn	☐	man	☐											
B2	Jag är		år													
B3	Jag är uppvuxen i/på:	Stad	☐	Landsbygd	☐	stad och landsbygd	☐									
B4	I vilken utsträckning har du haft trygg föräldragestalt att relatera till under uppväxten? Var vänlig och ringa in det värde som du tycker stämmer bäst in med din upplevelse.															
	Inte alls trygg	1	☐	2	☐	3	☐	4	☐	5	☐	6	☐	7	☐	Mycket trygg
	Vilken skolutbildning har du uppnått? Var vänlig och markera med kryss.															
B5	ej avslutat grundskolan	☐	avslutad grundskoleutbildning	☐	avslutad gymnasieutbildning	☐	avslutad högskoleutbildning	☐								
B6	Om du är aktivt troende, hur länge har du varit det? Var vänlig och markera den tid som du tycker stämmer bäst in med din uppfattning.															
	Mindre än ett år	☐	1-5 år	☐	6-15 år	☐	16-30 år	☐	31 år eller längre	☐						
B7	Om du varit aktivt medlem i någon församling, hur länge har du varit det? Var vänlig och markera den tid som du tycker stämmer bäst in med din uppfattning.															
	Mindre än ett år	☐	1-5 år	☐	6-15 år	☐	16-30 år	☐	31 år eller längre	☐						
B8	Om du begått något brott, hur länge sedan är det då du begick ditt första brott? Var vänlig och markera den tid som du tycker stämmer bäst in med din uppfattning.															
	Mindre än ett år	☐	1-5 år	☐	6-15 år	☐	16-30 år	☐	31 år eller längre	☐						
B9	Om det är så att du begått flera brott under ditt liv, under hur många år har du begått kriminella handlingar? Var vänlig och markera den tid som du tycker stämmer bäst in med din uppfattning.															
	Mindre än ett år	☐	1-5 år	☐	6-15 år	☐	16-30 år	☐	31 år eller längre	☐						

Tack för din medverkan!

Sophia